

מיזם ההתנדבות הישראלי הבין מגזרי פורום מחקר, ידע ומדידה, מפגש 2 - 27.1.14

סיכום מפגש פורום

השתתפו:

פרופ' ליאת קוליק - יו"ר הפורום
ליאורה ארנון- רכזת הפורום
ד"ר אהרן יורק – אוניברסיטת אריאל
נורית קרקש-ינקלביץ' – עמותת צ.ב.ע
ד"ר ירון סוקולוב - המרכז ללימודים אקדמיים
משה גרומב- עמותת זינוק לדרך חדשה.
מוטי זליקוביץ' – עמותת מלבב
דנה שריר - בית איזי שפירא
סיגל פרידמן-גמליאלי – פעמונים
ד"ר אריה הכט- מכון לר לניהול התנדבות, יד שרה
ד"ר גלית ינאי-ונטורה- מכללה אקדמית עמק יזרעאל

נעדרו:

יניב קוממי - מכון דו-עת
יעקב אלמוג- עיריית מודיעין
מיטל זמיר – עמותת שמחה לילד
נורית דוברין – הלמ"ס
שרה כהן - משרד העלייה והקליטה
זיוית לינדר - המשרד להגנת הסביבה
אבי קמינסקי - איגוד מנהלי מחלקות החינוך
פרופ' יאיר עמיחי המבורגר- המרכז הבינתחומי הרצליה
ד"ר עוזי ששון - אוניברסיטת בן גוריון
יוסי פריאר-דרור- משב מחקר יישומי

מסמכים מצורפים:

1. המצגת שהוצגה במפגש – סיכום תוצרי המפגש הראשון כמצע לדיון במפגש השני
2. סקירת ספרות בנושא מדידה
3. דף קשר חברי/ות הפורום.

סוגיות שנדונו

פתיחה

- המפגש ניפתח בברכות של פרופ' ליאת קוליק, יושבת ראש הפורום.
- נערך סבב הכרות נוסף בין משתתפי/ות הפורום.

מהלך הדיון

הבהרת מטרת-העל של הפורום- כבסיס לתהליך הגדרת המטרות והיעדים

- מטרת-העל של הפורום נקבעה על ידי השולחן העגול והנה: "פיתוח תשתית למדידת ההתנדבות, לאיגום ופיתוח ידע לתחום ההתנדבות ולקידום הנראות האקדמית של ההתנדבות וההשתתפות החברתית בישראל"

דיון משתתפי הפורום:

- עלתה שאלה בקרב חברי הפורום מדוע תחום המחקר אינו מוזכר ישירות במטרת-העל.
- הוגדר כי יצירת נראות אקדמית וכן פיתוח ידע- כוללים בתוכם את תחום המחקר.
- עם זאת, ביקשו חברי הפורום כי תחום המחקר יוכר כתחום בפני עצמו וכי הפורום יקדיש לו תשומת לב זהה לזו שתוקדש לתחומי המדידה והידע.
- הובהר כי הדגש במטרת-העל הוא על **פיתוח תשתית** לשלושת תחומי העיסוק של הפורום.

הבהרת המונח "תשתית התנדבות"

- הוצגה ההגדרה למונח תשתית, כפי שמופיעה גם בחוברת הפורום: "**תשתית** הוא מונח המציין גורמים מבניים אשר מספקים את המסגרת לתמיכה במערכת כולה". ארגון האומות המאוחדות, מגדיר תשתית לקידום התנדבות כך: "מגוון המערכות, המנגנונים והכלים הנדרשים על מנת להבטיח את קיומה של סביבה בה ההתנדבות עשויה להתרחב ולשגשג. תפקיד התשתית ההתנדבותית הוא לייצר סביבה המאפשרת - מבחינה פוליטית, חברתית וכלכלית, את הרחבתה והתפתחותה של ההתנדבות". הגדרה נוספת, שאומצה על ידי ממשלת בריטניה לתשתית התנדבות: "המבנים, המערכות, מערכות היחסים, האנשים, הידע והמיומנויות הקיימים לתמיכה, פיתוח, תיאום ייצוג וקידום המתנדבים והארגונים המפעילים אותם, כך שיוכלו לבצע את משימתם במירב האפקטיביות".
- מה שעובר כחוט השני בין כל ההגדרות הללו היא תשתית שמייצרת מנגנונים וכלים.
- תפקידו כפורום הוא לממש את מטרת-העל באמצעות פיתוח מנגנונים ושיטות-

פיתוח תשתיות, שיאפשרו את הביצוע בשטח. הפורום אינו פורום ביצועי, אלא פורום שמפתח את התשתיות שיאפשרו את הביצוע בעתיד.

הובהרו המושגים הרלוונטיים לתכנית האסטרטגית: מטרות, יעדים ודרכי פעולה

4 מושגים הובהרו:

1. **צרכים:** צרכים הם חסכים שאנו מעוניינים לממש או למלא אותם, כאנשי מקצוע.
2. **מטרות:** מטרות הן הישג כללי שאנו מעוניינים להגשים אותו.
3. **יעדים:** יעדים הן מטרות-משנה, בעלות היקף מצומצם יותר, שנגזרות מהמטרות.
4. **דרכי פעולה:** הפעולות שיש לבצע על מנת להגשים את היעדים

דיון משתתפי הפורום:

- ישנה חשיבות להגדרת יעדים ודרכי פעולה מדידים ותחומים בזמן.
- חשוב לחדד ולהבהיר כי התוצר הראשון של הפורום יהיה נייר המלצה שאמור לייצר תשתית לשלושת תחומי העיסוק של הפורום.
- הובהר כי עד סוף אפריל הפורום יגבש תכנית אסטרטגית הכוללת מטרות, יעדים ודרכי פעולה. בחודש יוני יתקיים כנס של הפורום הארצי, שבמסגרתו יוצגו התכניות האסטרטגיות ויקבלו את תגובת הציבור המשתתף. משם יצא הפורום לגיבוש תכנית עבודה, על בסיס התכנית האסטרטגית וההערות שהתקבלו.

הובהרה ההגדרה להתנדבות שאומצה על ידי המיזם

- הוצגה ההגדרה למונח התנדבות, כפי שמופיעה בחוברת הפורום. הובהר כי הגדרה זו אינה בגדר המלצה, אלא הגדרה מחייבת שהמיזם כולו מאמץ. ההגדרה לקוחה מתוך **אמנת ההתנדבות (2007)** שנוסחה במועצה הלאומית להתנדבות.
- **התנדבות:** התנדבות היא תרומת זמן, שירות, מומחיות, ידע, יוקרה ו/או מערכת קשרים ע"י אדם הפועל למען הזולת והחברה, מתוך רצון חופשי, ללא קבלת תמורה כספית, לפחות למשך פרק הזמן לגביו התחייב המתנדב, באופן ישיר או עקיף, לאנשים מוכרים (למעט בני משפחה) ו/או בלתי-מוכרים, לארגונים, למוסדות ולתנועות, לקהילה ו/או לסביבה.
- הגדרה זו הינה כללית ומכילה בתוכה את מגוון הרצפים והסגנונות המפורטים בחוברת ובמצגת (רצף גילאי, תדירות, מרחבי פעולה, מסגרות התנדבות, סוגי התנדבות ותחומיה), אשר משקפים את המגמות, מספקים מענה למרבית ההגדרות שנכנסו תחת "השתתפות חברתית" ומהווים למעשה את מפת ההתנדבות וגבולותיה.

דיון משתתפי הפורום:

- השולחן העגול התווה שיש להרחיב את התפיסה הקלאסית של התנדבות לתחומים נוספים, ולכלול פעולות נוספות שבעבר לא נחשבו כהתנדבות. הכוונה אינה להגביל, אלא להתייחס אל ההתנדבות

- ביריעה רחבה.
- עלתה הסוגיה כי ההגדרה משאירה מקום להרבה פרשנות ו"שטחים אפורים" שעשויים להשפיע מאוחר יותר על מחקר ומדידה. כך למשל, לא ברור האם עבודה עם פיצוי כספי נמוך (נניח מרצה שנותן הרצאה תמורת שמינית משכרו הרגיל, לטובת מתנדבים/עמותה), נחשבת התנדבות? האם מלגאים מתנדבים? האם פעילות במסגרת מקום העבודה היא התנדבות?
- הועלתה התפיסה הרווחת בעולם, וגם בשדה המחקר, כמו למשל תפיסתו של פרופ' רם כנען, כי נכון להתייחס להתנדבות במונח הרחב שלה: כל עוד הפעולה של אדם איננה מקור פרנסתו, זו התנדבות. למשל החזר הוצאות ונסיעות לא גורע מהתנדבות. ההשתתפות החברתית אמורה לכלול את השטחים האפורים הללו.
- מצד שני, עלה החשש מזילות של מושג ההתנדבות ומהרחבת יתר של המושג, שיגרום למשיכת השטיח מתחת לרגלי ההתנדבות הקלאסית, אותה חברי הפורום מעוניינים לקדם.
- מכיוון שההגדרה היא מחייבת, הועלה כי חשוב לבחון כיצד משפיעים "השטחים האפורים" על תהליכי המדידה והמחקר. עלה כי במדידה, ניתן להגדיר מדדים נפרדים להתנדבות ולהשתתפות חברתית וכי כל עוד תעשה מדידה פנימית אחידה ורציפה, ניתן יהיה לזהות מגמות של שינוי.

הגדרת מטרות הפורום, על בסיס הצרכים שהועלו

- הוצגה לחברי הפורום רשימת הצרכים. רשימת הצרכים שהופיעה במצגת, היא רשימה משולבת של הצרכים שהועלו במפגש הראשון והצרכים שנאספו מחברי הפורום שלא השתתפו ושלחו לאחר המפגש.

דיון חברי הפורום בנושא מטרות בתחום המדידה:

- הוסכם כי תפקיד הפורום לייצר מדד מוסכם לתחום ההתנדבות בישראל, שיאפשר השוואה בינלאומית ופנימית, תוך התחשבות ברגישות תרבותית. הפורום לא יעסוק במדידה בפועל, אלא ימליץ על המדד הנכון ביותר בעיניו, בהתאם למגמות עכשוויות בתחום.
- הועלה כי על המדד שיוגדר להתייחס גם להתנדבות ב"שטחים האפורים" או להשתתפות החברתית ולכלול מדדים ספציפיים גם לפעילות שאינה נכללת בהתנדבות הקלאסית.
- כמו כן הועלתה החשיבות של הפיכת המדד למדד מקובל על הצינורות הרשמיים, כך שלא יהיה ריבוי של מדדים, אלא יהיה מדד אחד רשמי, שבאמצעותו מודדים את הנתונים. חברי הפורום הדגישו כי לדעתם הלמ"ס הוא הגוף המתאים ביותר להמליץ על מדד זה.
- הועלה כי על המטרות בנושא המדידה להתייחס לא רק למדידת הטבע והאופי של ההתנדבות, אלא גם לפיתוח כלים למדידת והערכת השפעה (האימפקט) של ההתנדבות, תוך התייחסות רב-ממדית (השפעה חברתית, ארגונית, כלכלית וכו').
- כמו כן, צוין כי חשוב להתייחס במטרות הפורום גם למדידת איכות ניהול ההתנדבות.
- לבסוף, ביקשו חברי הפורום להתייחס גם לנושא של עידוד הארגונים למדוד ולהעריך את עצמם ופיתוח כלים עבורם לשם כך, בתחום ההתנדבות.

מטרות הפורום בתחום המדידה שהגדירו חברי הפורום:

- פיתוח שיטת מדידה אחידה בת השוואה פשוטה ומוסכמת על מנת להעריך את תחום ההתנדבות בישראל

- פיתוח כלים למדידת השפעה רב-ממדית של ההתנדבות
- פיתוח מנגנונים למדידת איכות ניהול ההתנדבות
- פיתוח מנגנונים לעידוד ארגונים למדוד ולהעריך את עצמם

דיון חברי הפורום בנושא מטרות בתחום הידע:

- בתחום הידע הוסכם כי ישנם שני תחומים עיקריים שהפורום מעוניין לספק להם מענה: האחד עוסק באיגום הידע הקיים, והשני בפיתוח ידע חדש.
- חברי הפורום ביקשו להדגיש כי בנושא איגום הידע, ישנו צורך בהקמת מאגר מקוון ונגיש, שיקלו ידע אקדמי וידע מהשדה וכן כלים מגוונים לשימוש.
- כמו כן, הועלה כי ישנה חשיבות בפיתוח תרבות של שיתוף בידע ולבחון אמצעים לעודד ארגונים לחלוק בידע הקיים שלהם למען הכלל.

מטרות הפורום בתחום הידע שהגדירו חברי הפורום:

- איגום, ניהול והנגשת הידע הקיים.
- פיתוח פלטפורמות ומנגנונים לתמיכה בתהליכי פיתוח ידע חדש.

דיון חברי הפורום בנושא מטרות בתחום המחקר:

- הועלתה האפשרות לבחון דרכי פעולה מגוונות להשגת היעדים בתחום זה, ביניהן הקמת קרן מלגות, והקמת כתב-עת מדעי שיעניק קרדיט אקדמי לחוקרים.

מטרות הפורום בתחום המחקר שהגדירו חברי הפורום:

- פיתוח המחקר בתחום ההתנדבות
- עידוד חוקרים קיימים
- עידוד חוקרים חדשים לחקור את תחום ההתנדבות

הגדרת מתווה הפעולה של הפורום- מכאן ואילך

- להבדיל ממה שהוצג במתווה המקורי, הוחלט בהסכמת חברי הפורום, כי תת-הוועדות שנקבעו ימשיכו את עבודתן במהלך מפגש הפורום שנקבע ל-19.2.14 ולא בין המפגשים, וכי המפגש הרביעי של הפורום, שייערך ב-23.3.14, יוקדש להצגת התוצרים של כל אחת מתת-הוועדות.
- חברי הפורום הביעו נכונות לקיים מפגש בירושלים, על מנת להקל על הנציגים הירושלמים של הפורום לקחת חלק בפעילותו.
- חברי הפורום הביעו את רצונם לקיים מפגש בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ולשמוע הרצאה של נורית

דוברין, ראש תחום הסקר החברתי, שהיא חברת פורום, בנושא של מדידה בתחום ההתנדבות בהלמ"ס וכן לאפשר ניתוח של הרצאה זו והשלכותיה על עבודת הפורום. כמו כן, ביקשו שתאפשר הזדמנות להמשך העבודה בתת-וועדות, על מנת לשמור על רצף עבודה. על כן, התבקשו חברי הפורום לשריין חלון זמן ממושך למפגש הבא, על מנת לאפשר גם הרצאה וגם עבודה בתת-וועדות. הודעה בדבר האפשרות להרצאה בהלמ"ס תישלח למשתתפים בהמשך.

חלוקה לתת-וועדות:

המשתתפים התחלקו ל-3 תת-וועדות:

בתחום המחקר: ד"ר גלית ינאי-ונטורה, דנה שריר וד"ר ירון סוקולוב
בתחום המדידה: ד"ר אהרן יורק, ד"ר אריה הכט ומשה גרומב
בתחום הידע: סיגל פרידמן-גמליאלי, נורית קרקש-ינקלביץ'

משתתפים שלא נכחו במפגש זה יתבקשו להשתבץ באחת מתת-הוועדות למפגש הבא. כל תת-ועדה בחרה יו"ר והחלה בעבודה לגיבוש יעדים ודרכי פעולה לתחום זה. כמו כן, כל תת-ועדה התבקשה להגדיר אילו כלים וידע חסרים להם, על מנת להמשיך בפעילותם. כפי שהוסכם, המשך העבודה בתת-הוועדות יתקיים במהלך המפגש הבא, ב-19.2.14. תוצרי העבודה של כל תת-ועדה יישלחו אל ליאורה במייל אחרי המפגש.

את המפגש סגרה פרופ' קוליק, באמירת תודה למשתתפי הפורום על השקעתם ומעורבותם בשיח.

לסיכום - תוצרי המפגש:

- א. הכרות נוספת בין המשתתפים/ות.
- ב. יישור קו והבהרה לגבי המונחים עליהם מתבסס הפורום.
- ג. הגדרת מטרות הפורום.
- ד. קביעת המתווה להמשך פעילות הפורום.
- ה. חלוקה ל-3 תת-וועדות: מדידה, ידע ומחקר. כל ועדה בחרה יושב/ת ראש והחלה בהגדרת יעדים ודרכי פעולה לתחום שלה.

המפגש הבא:

המפגש הבא יתקיים כאמור ב-19.2.14. צוות המיזם יבחן אפשרות לקיים את המפגש בהלמ"ס ויעדכן את חברי הפורום בהקדם. הודעה מסודרת תישלח על כך בדואר האלקטרוני. חברי הפורום מתבקשים לקחת בחשבון שיתכן ומפגש זה יארך יותר מ-3 שעות.